

JOURNALISM / PUBLICISM

<https://doi.org/10.17721/2522-1272.2023.83.4>

UDC 070:82-92(477.84)"20"

Artistic and Journalistic Genres on the Pages of Regional Press of Ternopil Region: Analysis of Local Lore Content

Olga Peleshok

<https://orcid.org/0000-0002-9844-4480>

PhD in Journalism, Assistant

*Ternopil Volodymyr Hnatiuk National University
2, Maksyma Kryvonosa St., Ternopil, 46027, Ukraine*

Corresponding authors e-mail address: olga.peleshok@tnpu.edu.ua

ABSTRACT

The article, based on the analysis of narratives of regional press of Ternopil region at the beginning of the 21st century, clarifies the trends of genre correlation in coverage of local lore topics. Its presentation on the pages of the analyzed newspaper periodicals in artistic and journalistic genres was traced.

In the modern conditions, when there is an active transition to digital media, the number of traditional print newspaper periodicals decreases. Regional press belongs to the sources of information that are gaining extra importance nowadays, that requires comprehensive study. The objective of the article is to analyze the genre specifics of artistic and journalistic genres of regional press of Ternopil region at the beginning of the XXI century. The subject of the study is the genre features of local lore content of regional newspapers and their narrative specificities. The empirical basis of the study was the regional newspapers of Ternopil region ("Berezhanske viche", "Halytskyi visnyk", "Nova doba", "Visnyk Nadzbruchchya", "Kolos", "Narodne slovo", "Zborivska dzvinytsia", "Vilne slovo", "Dialoh", "Holos Lanovechchyny", "Visti Prydnistrovia", "Homin voli", "Zemlia Pidhayetska", "Volii", "Podilske slovo", "Holos narodu", "Novyny Shumshchyny") published during the period of 2000–2015.

As a result of the research, a holistic view in the coverage of local lore topics of regional press of Ternopil region at the beginning of the 21st century was formed, and a comprehensive analysis of its artistic and journalistic genres was carried out. It was ascertained that the genre of essay dominates in terms of qualitative indicators (60%) as a tool for comprehensive coverage of the narrative specificity of the local lore texts. It was found that the genre palette of local lore materials was also represented in the regional newspapers by sketches – 37.4% and life stories –

2.6%. It is emphasized that journalistic genres, which acquire a specific representation in the columns of the analyzed newspapers, are adapted to the main functions of regional newspapers. At the same time, under the influence of general trends of development of media space, mutually enriching and intercorrelated processes of genre creation are traced, that is genre transformation.

KEYWORDS: regional press; local lore narrative; artistic and journalistic genres; media; a regional newspaper.

УДК 070:82-92(477.84)"20"

Художньо-публіцистичні жанри на шпальтах районної преси Тернопільщини: аналіз краєзнавчого контенту

Пелешок Ольга Олексіївна, *Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доктор філософії з журналістики (PhD), <https://orcid.org/0000-0002-9844-4480>*

Резюме

У статті на основі аналізу наративів районної періодики Тернопільщини початку ХХІ століття з'ясовано тенденції жанрової кореляції у висвітленні краєзнавчої тематики. Простежено її презентованість на сторінках аналізованих газетних видань художньо-публіцистичними жанрами.

В сучасних умовах, коли активно відбувається перехід до цифрових медіа, зменшується кількість традиційної друкованої газетної періодики. Районна періодика належить до медіа, які сьогодні набувають особливого значення і потребують усебічного вивчення. Мета статті – визначення специфіки художньо-публіцистичних жанрів районної періодики Тернопільщини початку ХХІ століття. Предметом дослідження є жанрові особливості краєзнавчого контенту районних газет, їхня наративна специфіка.

Емпіричною базою дослідження стали районні газети Тернопільської області («Бережанське віче», «Галицький вісник», «Нова доба», «Вісник Надзбруччя», «Колос», «Народне слово», «Зборівська дзвіниця», «Вільне слово», «Діалог», «Голос Лановеччини», «Вісті Придністров'я», «Гомін волі», «Земля Підгаєцька», «Воля», «Подільське слово», «Голос народу», «Новини Шумщини»), які вийшли впродовж 2000–2015 рр.

У результаті дослідження сформовано уявлення про висвітлення краєзнавчої проблематики районної друкованої періодики Тернопільщини початку ХХІ століття, проведено комплексний аналіз художньо-публіцистичних жанрів. Встановлено, що за якісними показниками домінує жанр нарис (60%) як інструмент комплексного розкриття наративної специфіки краєзнавчого тексту. З'ясовано, що жанрова палітра матеріалів краєзнавчого спрямування представлена в районних газетах також зарисовками – 37,4% та життєвими історіями – 2,6%. Показано, що журналістські жанри, які на шпальтах аналізованих часописів набувають специфічної репрезентації, адаптуються до головних функцій районних газет. Водночас під впливом загальних тенденцій розвитку медіапростору простежуються

взаємозбагачувальні та взаємокореляційні процеси жанротворення, тобто відбувається жанрова трансформація.

Ключові слова: регіональна преса; краєзнавчий наратив; художньо-публіцистичні жанри; медіа; районна газета.

1. Вступ

Протягом останніх років помітно зросло зацікавлення суспільства краєзнавством у цілому. В медіасередовищі Тернопільської області, так само як і в інших регіонах України, зростає інтерес до локальної історії, її (ре)конструювання та розширеного моделювання. Це зацікавлення не обмежується лише окремими періодами історії краю, а охоплює її в цілому. Через це, інформація краєзнавчого змісту, накопичена протягом попередніх років, виявляється затребуваною пресою. Жанрово-краєзнавча наповненість преси Тернопільщини у контексті функціонування регіональних видань України не виокремлювалась у комплексне дослідження, а згадувалась в історіографічних працях переважно крізь призму інших сфер суспільного життя: національного питання, історії, культури. У зв'язку з цим вивчення жанрової своєрідності районної преси Тернопільщини набуває актуальності.

Районна періодика є чи не основною платформою для обговорення місцевих проблем, однією з ланок соціальних комунікацій, що постійно прагне розширити свою аудиторію, залучити її до суспільних перетворень. «На жаль, вивчення місцевих мас-медіа у вітчизняній науці про соціальні комунікації представлене невеликою кількістю праць. Це суттєва «біла пляма» цієї науки, тому що паралельно з дослідженнями глобального контексту друкованих мас-медіа актуалізується потреба розширення знань про локальне медіасередовище» (Вербицька, 2016, с. 6). Тому одним із нагальних завдань, які стоять перед сучасними медіадослідниками, є проблема становлення, функціонування, дослідження специфіки контенту та жанрового виявлення районної періодики. Мета дослідження – визначення художньо-публіцистичної специфіки районної періодики Тернопільщини початку ХХІ століття.

2. Теоретичне підґрунтя

Нині еволюція жанрової системи періодичної преси є одним із найдискусійніших питань у теорії журналістознавства. Проблема ідентифікації, жанрового розмежування студіювали відомі вітчизняні науковці, зокрема В. Шкляр (1995), Ю. Ярмиш (2003), М. Василенко (2006), В. Здоровега (2008), О. Глушко (2010), І. Михайлин (2011), В. Павлів (2015; 2017), Р. Радчик (2015), О. Бикова (2017), О. Гарачковська (2019). Видатні дослідники розробили критерії поділу жанрів на групи, упорядкували типологічну структуру жанрів. Проте швидкоплинність і малопрогнозованість сучасних процесів, динаміка розвитку жанрів медіа ставлять нові завдання перед науковцями.

Сміливі та оригінальні підходи до аналізу та оцінки сучасної журналістики та її нових жанрів подано у теоретико-прикладних розвідках М. Тимошика (2022; 2023). Автор апелює до видозміни, набуття нових форм жанрів національної журналістики. Науковець наголошує на тому, що жанри – це не «щось раз назавжди усталене», ... і їх «не треба сприймати так, як хімічну таблицю Менделєєва.... Адже маємо справу з журналістською творчістю, анатомію якої не можна розкласти за полочками чи вмістити в тісні рамки формул або схем...» (Тимошик, 2022). Отже, трансформації структури жанрів у журналістиці пов'язані, насамперед, з об'єктивними змінами в предметі, меті й методах відобра-

ження. Нові життєві реалії, історичні, суспільні, соціально-політичні зрушення, зміни мовних смаків вимагають оновлення предмета та способів відображення реальності.

Досить цікавою є і європейська традиція дослідження журналістських жанрів, зокрема чимало напрацювань із цього питання накопичено у Польщі (Wojtak, 2004), (Wolny-Zmorzyński та ін., 2009) та Чехії (Osvaldová & Koráč, 2009), (Osvaldová, Koráč & Tejkalová, 2010). Проте зазначимо, що теорія і практика європейської (світової) журналістики та української по-різному тлумачать деякі поняття жанрології. «Йдеться про різночитання змісту того чи того терміна із жанроутворюючого ряду. Є низка жанрів (замітка, репортаж, інтерв'ю), які в різних національних наукових школах журналістики набули однакових характеристик й належного місця в певних класифікаційних групах. Натомість низка інших тлумачиться по-різному» (Тимошик, 2022).

Аналіз наукової літератури засвідчив відсутність спеціального комплексного дослідження, яке б презентувало вивчення жанрології локального медіасередовища. Якщо зарубіжне журналісткознавство відзначається достатнім інструментарієм для вивчення жанрово-трансформаційних категорій регіональної медіасфери, то у вітчизняному залишається поза увагою проблема жанрової своєрідності регіональних медіа не лише в інформаційному просторі України, а й у системі суспільно-політичних відносин. Це ставить перед нами *завдання* виокремити й проаналізувати краєзнавчі наративи у районній пресі та з'ясувати їх жанрову своєрідність.

Джерельною базою цього дослідження стали сімнадцять районних газет Тернопільської області: «Бережанське віче», «Галицький вісник», «Нова доба», «Вісник Надзбруччя», «Колос», «Народне слово», «Зборівська дзвіниця», «Вільне слово», «Діалог», «Голос Лановеччини», «Вісті Придністров'я», «Гомін волі», «Земля Підгаєцька», «Воля», «Подільське слово», «Голос народу», «Новини Шумщини». *Хронологічні межі моніторингу* – із січня 2000 року по грудень 2015 року. Вибір нижньої хронологічної межі зумовлений намаганням з'ясувати, як у новому тисячолітті розвивається/реалізовується краєзнавча складова в районній пресі, актуалізована політичними, соціально-економічними, історико-культурними реаліями; верхня межа відповідає початку реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації України (Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» від 24 грудня 2015 року).

3. Методи дослідження

У статті застосовано методологію історіографічних та пресознавчих досліджень, яка включає комплекс принципів і методів. За допомогою компаративного, системного, описового та методу групування охарактеризовано джерельну базу з питання журналістської жанрології. Метод частотного аналізу застосовувався при визначенні найуживаніших жанрів, які найактивніше вступають у взаємодію процесів. Метод диференціації використовувався для виокремлення із текстового масиву окремих художньо-публіцистичних жанрів за їх ознаками, а застосування текстологічного аналізу дозволило простежити конкретні жанрові форми художньо-публіцистичної спрямованості на сторінках районної преси означеного періоду, виявити журналістську специфіку кожного жанру. Використання історичного методу дало можливість відібрати для вивчення найважливіші періодичні видання, а також сприяло формуванню історіографії, ознайомленню з матеріалами науковців, що досліджували суміжні теми. Загалом дослідження було здійснено у рамках ідеографічного (описового) підходу, який, за визначенням В. Різуна та Т. Скотникової, «передбачає вивчення об'єкта дослідження шляхом опису доступних для спостереження ознак і характеристик цього об'єкта» (Різун, Скотникова, 2013, с. 16).

4. Результати й обговорення

У місцевих газетах, за підрахунками експертів Інституту демократії ім. П. Орлика, інформаційні жанри значно переважають над аналітичними та художньо-публіцистичними. «Якщо вже видання друкує тексти новинних жанрів, то має враховувати, як саме ситуація може змінитися упродовж того часу, доки видання перебуває в типографії» (Іванова, Мойсєєва, Стеблина, 2019, с. 210). Вважаємо цю думку слушною і щодо художньо-публіцистичних текстів. Адже, на відміну від інформаційно-аналітичних, стандарт оперативності яких пов'язаний передусім з тим, як швидко новина з'явиться на шпальті газети чи на сайті, подача художньо-публіцистичних наративів (а в руслі нашого дослідження маємо на увазі матеріали краєзнавчого спрямування) повинна орієнтуватися на потреби читачів районної преси. І хоч Х. Вербицька вважає, що в регіональній пресі можна «констатувати поряд з появою нових жанрів певну збідненість жанрової палітри» (Вербицька, 2016, с. 76), проте спостерігається і жанрова різноманітність, що сприяє реалізації функцій, передбачених концепціями видань.

Головні вимоги до сучасної районної преси – масовість, доступність, близькість до інтересів читачів. Одна з основних особливостей районної газети – її невеликий обсяг: рідко коли обсяг одного матеріалу перевищує половину смуги. Це накладає відбиток на жанрові особливості.

Проаналізувавши класифікації журналістських жанрів провідних науковців, вважаємо, що інформаційна група журналістських публікацій у районних газетах Тернопільщини представлена жанрами замітки, звіту, репортажу. Ці форми становлять домінанту всієї жанрової системи районних газет. Аналітичну жанрову групу районки насамперед складають стаття, огляд, рецензія, коментар, кореспонденція, лист. Художньо-публіцистична модель краєзнавчого світу в районній пресі Тернопільщини представлена такими жанровими формами, як нарис (портретний, подорожній та ін.), зарисовка (класифікація В. Здоровеги, І. Михайлина, В. Шкляра) та життєва історія.

Що стосується аналізу останнього жанру, якого журналістикознавці намагаються уникати, ми послуговуємося думкою С. Шебеліста (2010), який у статті «Трансформаційні процеси в системі журналістських жанрів» характеризує життєву історію як частковий замінник нарису: «Поступовий, утім, усе-таки не остаточний занепад колись поширених журналістських жанрів (нарис, фейлетон, памфлет) пов'язаний із їхньою неорганічністю і невідповідністю реаліям життя... Однак це не зменшило читачького інтересу до... «маленької людини». Матеріали про неординарних сучасників подають, зазвичай, у формі інтерв'ю, репортажу, життєвої історії чи в їхній комбінації».

Жанрової палітри сатири та гумору (у чистому вигляді) на сторінках аналізованих видань, яка була б представлена у руслі краєзнавчої тематики, виявлено не було. Хоча писемний гумор на сторінках районки Тернопільщини нерідко трапляється у вигляді комічних висловлювань з реального життя дописувачів, трансформованих заголовків-афоризмів, які яскраво демонструють проникнення сатирично-гумористичних жанрів на сторінки газет тощо.

Особливістю обраного для дослідження об'єкта є те, що для представлення краєзнавчої тематики найбільше, за нашими спостереженнями, підходять художньо-публіцистичні жанри. Проте залучення наукової методології до аналізу системи жанрів показує, що з різних елементів жанрових форм і зв'язків між ними можна «збирати» різні тексти. «У цьому аспекті варто говорити про поняття «синкретизм жанрів», тобто формальне нерозрізнення, злиття різних жанрових ознак у межах однієї публікації» (Надточій, 2013, с. 148). На «новій типологізації» жанрів наголошує у своїх наукових працях і дослідниця О.Голік, зазначаючи, що «...потрібно гідно оцінити наслідки взаємодії різних проце-

сів у царині жанроутворення, передбачити нові зміни та систематизувати наявний матеріал» (Голік, 2009).

Упродовж досліджуваного періоду (2000–2015 рр.) краєзнавчий контент районних газет Тернопільщини було представлено такими жанрами: нариси – 4724 публікації, зарисовки – 2944 публікації, життєві історії – 205. У відсотковому співвідношенні найбільшу частку становлять нариси – 60%, зарисовки – 37,4%, життєві історії – 2,6% (див. рис.).

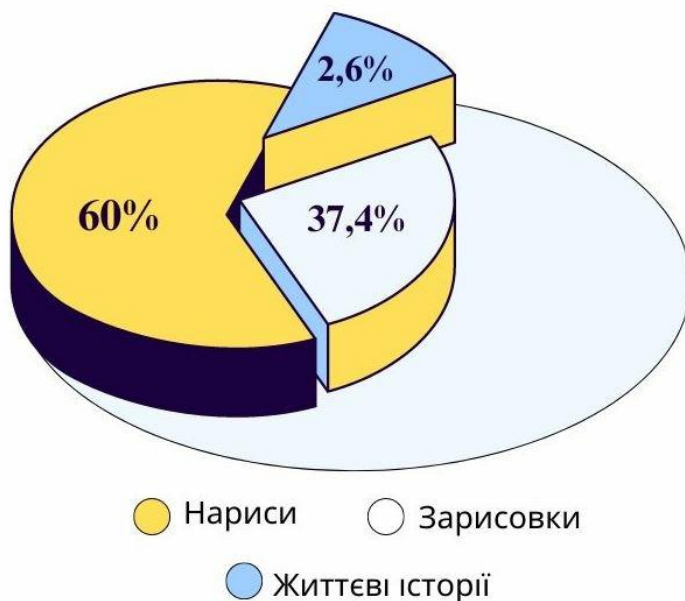

Рисунок. Співвідношення жанрів краєзнавчого контенту районних газет Тернопільщини початку XXI ст. (%).

Серед журналістських жанрів, у яких продукуються краєзнавчі наративи в друкованій пресі, лідером є нарис. «У ньому можуть поєднуватись особливості усіх трьох систем жанрів журналістики: 1) нарис інформує читача, знайомить з найвизначнішими фактами з життя людини, крім того, у тексті може міститись нова, досі невідома інформація про життя героя (інформаційний жанр); 2) однією з обов'язкових складових роботи над нарисом є співставлення різних аспектів життя героя, аналіз його поведінки та безпосередньо творчості (аналітичний жанр); 3) нарис відносимо до художньо-публіцистичних жанрів, адже домінуючим аспектом є відтворення психологічних мотивів героя, що формують гіпотезу його характеру (художньо-публіцистичний)» (Нечипорук, 2014, с. 277).

Нарис як провідний художньо-публіцистичний жанр актуалізується в моменти, коли потрібно запропонувати читачам яскравий образ реальності, викликати очікувані емоції та осмислення фрагмента дійсності. Нарис – це «художньо-публіцистична міметична нарація на документальній основі з поглибленою емпіричною достовірністю, в якій зображені справжні факти, події, конкретні люди. За обсягом нарис близький до невеликого оповідання чи новели, проте позбавлений завершеної фабули, яка означена здебільшого фрагментарно, характеризується відсутністю сюжетної лінії» (Літературознавча енциклопедія, 2007, с. 96).

Найширше представленими на сторінках сучасних періодичних видань, як вважає О. Глушко, такі різновиди нарису, як портретно-психологічний, проблемно-аналітичний,

подорожній. «Рідше з'являються у пресі історичний, науково-популярний, судовий нарис. Але і в них центром уваги публіциста здебільшого є людина – наш сучасник чи історична постать, – або соціальна, економічна, наукова, моральна чи інша життєво-важлива проблема, розкриття й розв'язання якої й складає, як правило, сюжетну канву публіцистичного твору» (Глушко, 2010, с. 74).

На думку сучасної української дослідниці О. Гусевої, «нарис може належати і до художньої літератури, і до публіцистики. За своєрідністю і проблематикою зазвичай розрізняють проблемний, портретний, моральноописовий, подорожній, етнографічний, літературно-критичний та інші нариси» (Гусева, 2015, с. 49). Одним з перших робить спробу класифікації жанру нарису Ф. Білецький: «Коли нарисовець пише про людину, він створює портретний нарис, передає враження від подорожі – створює дорожній нарис, розповідає про нові важливі проблеми і людей – дає проблемний чи проблемно-виробничий нарис, порушення наукових досягнень зумовлює науково-популярний нарис тощо» (Білецький, 1966, с. 79).

Найбільш актуалізованими на сторінках аналізованих районних газет виступають **подорожні нариси**, проблемно-тематична різноманітність яких здебільшого стосується географічної та історичної тематики. «Подорожній нарис є різновидом нарису, в якому змальовані люди, події, краєвиди, спостереження з мандрівки та, що не менш важливо, – особисті враження автора від побаченого» (Стецюк, 2015, с. 396). Зазначимо, що жанр подорожнього нарису представлений в аналізованих виданнях у дещо модифікованому вигляді. «Трансформуючись, вони набувають нових форм, нерідко поєднуючи в собі елементи проблемного, портретного нарисів, есе, репортажу» (Глушко, 2010, с. 146). Тобто його форма є синтезом нарисового й репортажного методу зображення дійсності. Тому віднаходимо в ньому «вкраплення» туристичного нарису (або ж тревел-нарису). «Зі звичайним подорожнім нарисом його зближує документальність, спираючись на велику кількість фактів, подій, явищ, очевидцем яких став журналіст і для передачі яких він застосовує детальні описи» (Белькова, 2014, с. 148). Наприклад, у газеті «Бережанське віче» для публікації *«Експедиція у природу й історію»* характерні такі елементи більшості подорожніх нарисів, як опис особливостей ландшафту та кліматичних умов: *«неперевершеного виду цьому краю додають крупногорбистий та середньогорбисті ландшафти місцевості»*. А також складові тревел-тексту, метою якого зазвичай є «стимулювання читача до подорожі, а також формування позитивного іміджу описуваного об'єкта»: *«Цей Опільський край варто побачити кожному пересічному громадянину нашої держави, адже даний регіон можна порівняти хіба що з унікальними місцями природи Карпат»*.

Проаналізувавши тексти подорожніх нарисів, опублікованих на сторінках районних газет Тернопільщини, варто звернути увагу і на специфіку вираження у них авторського «я». При цьому спираємося на дослідження С. Белькової (2014), яка в подорожніх нарисах визначила такі особливості: максимальне наближення автора до читача; «позакадрова» позиція автора; передавання автором як позитивних, так і негативних вражень про поїздку чи мандрівку; посилення проблемного компонента та суб'єктивного начала. «Часто художньо-публіцистичні тексти в регіональній пресі транслиують звернення до історії, людей, образів, що дозволяє авторові відбирати й конструювати факти, конструювати події, ситуації, маршрути руху так, щоб означити свою позицію щодо зображуваного й водночас задовольнити очікування читачів. Отже, тут ми торкаємося питання авторського «Я» в аналізованих текстах художньої публіцистики» (Мітчук, Кривка, 2021, с. 66). Деякі із цих особливостей простежуємо й у подорожніх нарисах, опублікованих в аналізованій періодиці. Наприклад, у нарисі *«Село – немов пшеничне перевесло»* автор для привернення уваги читача та підтримання діалогу з ним користується прийомом «запитання – від-

повідь»: *«Чи любите ви сільську місцевість, в якій живете, працюєте і творите, як люблю її я?»*.

Ще однією особливістю вираження авторського «я» в подорожніх нарисах краєзнавчого спрямування є посилення суб'єктивного начала. Так автори намагається включити у текст елементи емоційності, підкреслити свою присутність у певному локусі, засвідчити спорідненість з ним. Наприклад, *«Моя дорога Волинь»* (В. Олійник, «Діалог»), *«Мої Бережани, мої Бережани – оновлене місто у ріднім краю...»* (без автора, «Бережанське віче»), *«Село моє – моя святиня»* (без автора, «Зборівська дзвіниця»), *«Моя маленька батьківщина»* (О. Набожнюк «Вісник Надзбруччя»). Присутність автора у цих нарисах посилюється через використання в заголовках особових та присвійних займенників. Отже, «у подорожньому нарисі неодмінно домінує публіцистична стихія як пряме вибіркове відображення дійсності, яку аналізує, коментує, оцінює автор, наповнюючи тим самим твір ідейним змістом» (Александров, 2015, с. 26).

Як бачимо, районні видання у парадигмі краєзнавчих наративів активно використовують потенціал подорожнього нарису. Жанрова дифузія відображає своєрідну боротьбу за читача, задоволення його пізнавальних потреб.

На сторінках районок присутні **проблемно-аналітичні нариси**, які містять «позакадрову» позицію автора, де «стадія аналітичної роботи із зібраним матеріалом, перевірка його достовірності, концептуального осмислення як окремих фактів, так і проблеми в цілому завершується реалізацією творчого задуму» (Глушко, 2010, с. 98). Прикладами цього є нариси Г. Брилінської *«Вірність дому отчому»*, А. Блаженко *«Де котить хвилі мудрий Збруч»*, О. Пиндюри *«Мій рідний край, моє село, земля моя свята»*, О. Гураль *«Там, над Золотою Липою, – село Завалів»*. Автори наративів ніби присутні у цих текстах (про що свідчить дотримання авторської хронології викладу, фраз на зразок *«зверніть увагу»*), а також автор «прикривається» індивідуальними тропами та стилістичними фігурами, через які передає власні враження від місцевості, бо сам тут проживає чи проживав і добре знайомий із цим локусом.

Посилення проблемного компонента «не суперечить природі нарису (таким чином автор, наприклад, показує, як вирішуються певні проблеми в інших регіонах), проте ступінь його виявлення в нарисі залежить від особистості автора та тих цілей, які він перед собою ставить» (Белькова, 2013, с. 241). Для прикладу – публікація у газеті «Нова доба» *«Заглядаючи в «очі» краю»*, де описується парк «Дністровський каньйон»: *«велике місце сили», «яке буде врятовано, якщо на його базі буде створений Національний парк»*. У кінці наративу – риторичне питання: *«То який вибір України: Бернська конвенція чи деревина?»*. Тут ми простежуємо, як нарис видозмінюється. «У ньому глибшає аналітичне начало, порушуються гарячі проблеми» (Глушко, 2010, с. 101).

На сторінках районних газет Тернопільщини часто спостерігаються **портретно-психологічні нариси**, що акумулюють краєзнавчу тематику. І, за твердженням дослідника О. Глушко, «це зрозуміло, адже всі життєві процеси, явища прямо чи опосередковано пов'язані з діями людей, їхніми прагненнями й інтересами» (Глушко, 2010, с. 75). І це, як влучно зауважено у посібнику *«Місцева преса: посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії»* під редакцією О. Іванової, є «ще одна варта уваги місцевих ЗМІ наративна конструкція – це розповіді про регіон як місце, що солідаризує всіх, хто до нього причетний, своєю історією та сьогоденням. Журналіст у таких комунікаціях постає як патріот місця» (Іванова, Мойсєєва, Стеблина, 2019, с. 34). Мова йде про такий жанровий різновид, як портретно-психологічний нарис. «Час від часу, під тиском історичних і соціальних чинників, він то актуалізується, то відходить на периферію, однак постійна потреба публіцистики в «олюдненні» описуваних реалій життя суспільства робить біографічний дискурс стабільно затребуваним» (Харитоненко, 2017, с. 150).

Оскільки Тернопільщина є батьківщиною багатьох видатних особистостей, які своїми здобутками прославили край, тому такі нариси є досить популярними на сторінках аналізованих видань, адже через призму історії окремої особистості можна дослідити суспільно-політичні процеси держави чи краю. Проте на сторінках районних портретних нарисів, портретно-нарисові матеріали відзначаються схематичністю та «сухістю». Тобто вони не є портретними нарисами в повному сенсі слова. Найчастіше районні газети Тернопільщини публікують літературні, історичні, культурологічні та побутові портрети.

У *літературному портреті* «образ героя постає на зламі духовного (вищого, поетичного) і життєвого (історичного, подієвого, почасти буденного) прояву. Важливим завданням портретиста, що працює у цьому жанрі, є пошук єдиного духовного стрижня, який концентрує факти життя і «факти» творчості (теми, ідеї, мотиви, образи)» (Воронова, 2011, с. 322).

На сторінках районних газет Тернопільщини літературні портретні нариси займають значне місце. Як правило, їх поява пов'язана з «літературними ювілеями» – датами дня народження або смерті відомих українських або місцевих письменників. Так, у 2000 р. активно друкували літературні портрети Уласа Самчука, присвячені 95-річчю від дня його народження. Найбільше їх фіксуємо у газеті Кременецького району «Діалог» та «Новини Шумщини» Шумського району. За 2001 р. віднаходимо літературні наративи, приурочені 70-річчю від дня народження Б. Харчука (газети «Народне слово», «Діалог»); 2002 р. – до 100-річчя від дня народження О. Лятуринської (газети «Гомін волі», «Діалог», «Новини Шумщини», «Вісті Придністров'я», «Народне слово»); 2003 р. – до 70-річчя від дня народження Р. Андріяшика (газета «Галицький вісник»); у 2004 р. – до 150-річчя від дня народження П. Думки (газета «Вільне слово»). У 2005 р. область відзначала 75 річницю від дня народження Г. Радощівського, тому зустрічаємо чимало його літературних портретів у газетах «Зборівська дзвіниця» («*Рукопис у долонях правди*», «*На світлих крилах словах: Григорію Радощівському (Барану) – 75*») та «Новини Шумщини» («*Біль перебитого крила*»). У 2007 р. районки рясніють літературними наративами, приуроченими 135-річчю від дня народження Б. Лепкого («*Гомін волі*», «*Бережанське віче*»), та 140-річчю від дня народження О. Маковоя («*Колос*»). У 2010 р. збаразька районна газета «Народне слово» вшановувала літературними портретами 50 років від дня народження поета В. Кравчука: «*Ювілейний рубіж поета Володимира Кравчука*», «*Неймовірного чару і краси птахи світла*». Вшановуючи пам'ять поета Я. Павуляка, «Подільське слово» у 2011 р. надрукувало наративи «*Снівець надламаної правди*» та «*Ярослав Павуляк повернувся додому назавжди*». У 2013 р. літературні портрети присвячені відзначенню 140-річчя від дня народження українського письменника і літературознавця, уродженця с. Городниці Гусятинського району Д. Лукіяновича («*Вісник Надзбруччя*»), 70-річчя від дня народження поета, літератора, журналіста з м. Заліщики П. Мельника («*Колос*»), 80-річчя з дня народження поета С. Будного («*Воля*»).

Як бачимо, «літературні ювілеї» районні газети відзначають переважно через публіцистичні портрети, де відомі особистості «вписуються» в медійне життя краю, стають складником регіональної самосвідомості та культурного простору.

Чимало аналізованих нарисів мають формат *історичних портретів*, «які у своєму справжньому сенсі частіше долучаються до статті, тобто до аналітики» (Воронова, 2002, с. 146). Жанр, як правило, передбачає реконструювання фактів тієї чи іншої епохи, а також її знакових постатей. «Щоб такий нарис став відкриттям, публіцист має досконало володіти інструментарієм глибокого дослідження насамперед тих фактів з життя відомої постаті, котрі з його погляду недостатньо висвітлені, чи викликають бодай найменший сумнів» (Глушко, 2010, с. 89). У нашому випадку мова йде про портрети історичних діячів, чиє життя було тісно пов'язане з Тернопільщиною. Наприклад, це публікації про

одного із засновників Вищої Волинської гімназії в м. Кременець Гуго Коллонтая («Новини Шумщини», «Діалог»), видатного члена ОУН, провідника підпілля 1940–1950 рр., уродженця с. Білокриниця Підгаєцького району Василя Галасу («Орлана») («Вільне слово», «Бережанське віче», «Земля Підгаєцька»), про провідників ОУН Ярослава і Ярославу Стецько («Подільське слово»), головного командира УПА Романа Шухевича («Вісті Придністров'я», «Подільське слово»).

У контексті районки виділяються також і портрети, які, за словами української дослідниці М. Воронової, «висвітлюють творчу діяльність представників культури» (Воронова, 2002, с. 149). Такі публікації, як правило, мають форму довільних розповідей, у яких автор широко представляє світобачення особистості. Увага автора у таких наративах зосереджена на психології героя, відображенні об'єктивної реальності та її впливу на його світогляд. На сторінках аналізованих районних газет, наприклад, йдеться про відомих живописців та художників краю, скульпторів, акторів і театральних діячів, композиторів, диригентів і співаків, майстрів ужиткового мистецтва тощо. (Є більш сучасна і комплексна робота, на яку варто посылитися, - «Мистецький портрет»).

Як правило, автори таких публікацій висловлюють своє ставлення до героїв. Наприклад, це можна проілюструвати нарисом Р. Ленчука *«Душа радіє – спориться шиття, ясний узор на темне тло лягає...»* («Діалог»). У ньому мова йде про майстриню-рукодільницю з Кременя Л. Посухіну. Авторка підкреслює, що вона знає героїню: *«Я одразу впізнала ці вироби із бісеру, адже познайомилася з її творчістю ще декілька років тому на виставці місцевого музею, де вона представила кілька своїх робіт»*. Тобто авторська мотивація вибору героя портретного нарису зумовлює, хто це буде: знана в краї особистість чи маловідома. Відзначимо, що у практиці районки Тернопільщини героями таких публікацій є звичайні люди.

Деякі теоретики журналістики, зокрема І. Аньєс, вважають, що портретні нариси також мають свою класифікацію: ідентифікаційна картка, некролог, портрет-репортаж, портрет-інтерв'ю, портрет-розслідування, портрет порівняння (Аньєс, 2013, с. 315–316). Враховуючи такий підхід, можемо говорити про спорідненість цього виду нарису з групою аналітичних жанрів, наближеність до репортажу, інтерв'ю та ін. Вважаємо, що така класифікація лише підтверджує висвітлену вище думку про універсальну тенденцію сучасної журналістики – розмитість жанрової структури. У межах дослідження, у чистому вигляді таких нарисів не знаходимо, трапляються хіба що поодинокі випадки некролога-біографії.

Серед краєзнавчих матеріалів певне місце займають також *нариси етнографічного характеру* що змальовують українців, їх побут, а також описують народні традиції загального спрямування. У них йдеться про соціально-економічний, звичаєвий, побутовий розвиток як усієї країни, так і її локальних територій. Ці публікації відтворюють світобачення українського народу, його національну культуру, засвідчуючи її самотність.

Значна частина краєзнавчих наративів у районній пресі Тернопільщини – **зарисовки**. Ці невеликі за обсягом матеріали, які характеризуються яскраво вираженим художнім началом, нерідко постають перед читачем у вигляді мінінарисів. «Зарисовка як різновид нарису, менша за обсягом, порушує локальніші проблеми або розповідає про окремі сторони життя людини чи окремі риси її характеру» (Лаврик, 2008, с. 26). Тобто зарисовка «повторює» (в малій формі) всю класифікацію традиційних різновидів нарису. «Зарисовка – це матеріал, в якому образність переважає над інформаційністю. На відміну від нарису, для зарисовки не обов'язкові композиційна завершеність, глибина чи логічність» (Булах, 2009, с. 152). У них явно простежуються наративні ознаки: важлива з погляду журналіста суспільна проблема завжди подається через «приватну» історію, за допомогою зображення людей і їх емоцій у реальних ситуаціях.

На нашу думку, виправдано вважати зарисовку самостійним жанром, тісно пов'язаним із нарисом, як пропонують І. Михайлин (2011) та І. Лісневська (2013), і розрізняти такі її види: портретну, подієву, пейзажну та асоціативну. Останні два у чистому вигляді майже не простежуються на сторінках районної преси Тернопільщини досліджуваного періоду. Найпопулярнішими є портретна та подієва.

Інформаційним приводом для появи зарисовок у районній пресі може послужити і подія в житті краю, і суспільне явище або конфлікт, з якими зіткнувся сам автор. Тобто зарисовки можуть бути сюжетними і безсюжетними, конфліктними і безконфліктними, але розповідь в них присутня завжди. Вони відзначаються лаконічністю змалювання якогось моменту, занотовують те, що сталося в певному місці у визначений момент. Зазвичай цей жанр оперативний, а достовірність описаного в ньому акцентована на свідченнях автора. Наприклад, у подієвій зарисовці М. Парація «*Є се велике свято...*» описуються історичні події 1848 р. на Монастирищині, коли згідно з законом австрійського цісаря скасували всі селянські повинності у Галичині. Крім звернення до історичних подій, автор подає спогади про ці події, які і досі живуть у легендах, переказах. Вони передаються з покоління в покоління і відлунюються навіть у гаївках «*Тепер нам гаїлка мила, Бо ся панщина вступила, Панищина ся геть вступила, То-то ж нам гаїлка мила!*», процитованої автором. Текст побудовано на основі реальної історичної події: «*Ми всі йшли біля хреста могильного, поставленого до дня відміни паницизняного рабства, співали зложені гаївки вмісно до сего дня: «Є се велике свято, від панищини тікати...*». Мета цієї зарисовки особливо важлива – зберегти патріотичний і моральний дух у громаді, використовуючи історичну паралель. Тобто зарисовки «розповідають про незначну одиничну подію, наділяючи її визначною семантикою, підносячи (звичайно ж, суб'єктивно) її значення» (Дяченко, 2009, с. 39).

Важливе місце в районних газетах Тернопільщини займають *портретні зарисовки*, які передбачають зображення людини через яскраве змалювання характеру, прагнення, досягнень і мрій. Мета такої зарисовки – через емоційний і динамічний опис розкрити особистість, зокрема через питання, відповідаючи на які вона проявить свій внутрішній світ.

Інформаційним приводом для таких зарисовок у районних газетах Тернопільщини є, як і для більшості згаданих нами жанрів, відзначення якоїсь події в краї. Чудовим прикладом є портретна зарисовка Л. Колесника у газеті «Новини Шумщини» «*Поет, краєзнавець, музикант*», приурочена 20-ти річчю обласної організації Національної спілки письменників України. У ній автор паралельно дотримується документальності та ділиться особистими почуттями, висловлює свою думку щодо найяскравіших її представників. На початку публікації – епітети «*дивовижний митець*», «*Син великої Волині*», якими створюється художній тон викладу матеріалу. Автор описує характерні риси героя, манери, особливості поведінки, що і передбачено портретною зарисовкою – показати індивідуальність із використанням художніх засобів. Такий вербальний ланцюг презентує інтерсуб'єктивність стилю викладу, реальність комунікативної події, на основі якої відбувається життя відомого поета.

На прикладі названої зарисовки можемо виокремити її специфічні особливості: структура схожа на розповідь-опис, де, як правило, є два персонажі – автор і герой, перше враження від зустрічі яких чітко простежується у тексті; автор обмежений у просторі і часі, тобто вибудовується своєрідна локальність; автор добирає важливі деталі, довіряючи тільки своїм відчуттям, і заглиблюється у психологію героя; лексика тексту має емоційне навантаження.

Зарисовка, яку часто називають «молодшою сестрою» нарису, має такі ж наративні характеристики, як і нарис. Але важливі суспільні явища і проблеми в них зображуються

емоційніше і жвавіше. «Посутньою відмінністю між зарисовкою та нарисом є відсутність у першій композиційної завершеності, логічності й концептуальної глибини. У зарисовці образність переважає над інформаційністю» (Маринчак, 2013, с. 125). У неї особливе призначення: відобразити момент зустрічі автора з ким-небудь або чим-небудь. Предмет її відображення – учасники зустрічі і ситуація, в якій вони опинилися.

Проаналізуємо також сучасний жанр, який все частіше зустрічається у медіапросторі – **життєву історію**, який почали використовувати районки Тернопільщини. О. Харитоненко визначає такі жанрові ознаки життєвої історії: «Життєва історія – це тип твору, в якому за допомогою всіх засобів художнього відображення дійсності, наявних у публіцистиці, висвітлюється епізод чи низка епізодів із життя звичайної людини» (Харитоненко, 2012, с.155). Цей жанр дослідник споріднює із портретним або біографічним нарисом, називає портретом простої людини. Дослідниця К. Сізова вважає, що «динаміка розвитку жанру життєвої історії репрезентує загальну для сучасних українських ЗМІ, розрахованих на масову аудиторію, тенденцію спрощення, певної примітивізації» (Сізова, 2013, с. 420).

Особливу увагу журналісти району зосереджують на описі місцевого населення, розповідаючи читачам не лише про звершення, а й про повсякденне життя земляків, тобто цікавляться «героями свого часу», які змогли досягти успіху власною працею. Найбільше таких наративів присвячено трудівникам краю, працівникам медичних установ та ін. У центрі життєвої історії – виняткова ситуація, звільнена від символізму й алегоричності, подана «приземлено», більш документально. Читацьку аудиторію приваблюють такі жанрові модифікації, оскільки вони продукують «інтерес до біографій реальних людей (не лише історичних постатей, видатних діячів або зірок), яким довелося потрапити у складні ситуації, долати труднощі, перемагати обставини» (Сізова, 2013, с. 416). Змістове ядро життєвих історій у районній пресі Тернопільщини – процес або буденні події, які стали значущими чи переломними як для автора, так і для героя наративу.

Відповідні емоції фіксуються в деталях, які виділяє те, що подаються вони через призму спогадів. До прикладу, у публікації Є. Гасая *«Родина згоріла, як свічка, в північній хуртечі...»*, у якій описується життєва історія репресованої сім'ї святенника Аркадія Войтка, корені якого походять із Кременеччини. По суті, сюжет – це послідовність спогадів про життєві перипетії родини, а моменти пригадування й усвідомлення незворотності часу втілені в деталях: *«У жінки навіть не було пелюшок для дитини. В бараці панували бруд, сирість, холод, а їй доводилось прати дитяче й, обмотавши навколо свого тіла, сушити. З чоловіком примусили розлучитися. Йому заборонили підтримувати з нею зв'язок»*.

Як бачимо, у життєвій історії виразна деталь і асоціативна композиція допомагає автору реконструювати події того часу, акцентувати увагу на соціальній проблематиці, уникаючи пафосу, надати публікації потрібного емоційного забарвлення. Тобто жанр життєвої історії – це часто скомпресована історія життя людини, подана з наголошуванням на нюансах, які відтворюють символічно-реалістичну модель дійсності (портретну, пейзажну, часову тощо).

Таким чином, жанрово-тематичне наповнення районної преси Тернопільщини відзначається різноманіттям, що робить її орієнтованою на будь-які суспільні групи читачів та їх широкі інтереси. Динамічні зміни жанрових конструкцій у місцевій пресі – результат творчих пошуків у діяльності регіональних авторів, які заявляють про себе як про самостійну ланку в загальнодержавній системі медіа.

Формотворча, структурна, композиційна, естетична специфіка можуть слугувати метою наступних розвідок, та й обсяг статті дозволив окреслити лише різноманітність художньо-публіцистичних жанрів з демонстрацією конкретних прикладів.

5. Висновки

Аналіз художньо-публіцистичного контенту краєзнавчих медіатекстів на сторінках тернопільської районної періодики початку ХХІ століття констатує, що в комплексі вони становлять окремий джерельний масив із вивчення історії краю. Дослідження жанрового контенту періодичних видань, зокрема місцевих, у певний хронологічний період, має стати ключовим аспектом в дослідженнях регіонального журналістикознавства. Особливу увагу варто приділяти публікаціям друкованих ЗМІ, оскільки це може сприяти розвитку сучасних регіональних медіа, які демонструють глибоке розуміння історії краю. Краєзнавчий текст може стати основою для здійснення всебічного дослідження місцевої історії, культури та мистецтва, що допоможе вдосконалити цілісний погляд на розвиток регіону.

Жанри краєзнавчого контенту формують унікальну базову модель набору газетних текстів, сукупність яких утворює у читачів ідентифікацію з територією в межах сучасних кордонів областей нашої держави. Жанрово-краєзнавча наповненість районних розширює методологічні горизонти дослідження, а особливості краєзнавчого конструювання газетних наративів на сторінках районної періодики України становлять новий перспективний ракурс журналістикознавчих студій.

Художньо-публіцистичні жанри, які на шпальтах аналізованих часописів набувають специфічної репрезентації, адаптуються до головних функцій районних газет. Водночас під впливом загальних тенденцій розвитку медіапростору простежуються взаємозбагачувальні та взаємодіючі процеси жанротворення, тобто відбувається жанрова трансформація.

References

- Aleksandrov, O. V. (2015). Travel essay: "Memory of the genre". Article first: At the intersection of types of mass communication. *Dialoh: Media-Studii [Dialogue. Media-Studios]*, 20, 7–35 (in Ukrainian).
- Anies, I. (2013). A textbook on journalism: We write for newspapers. Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia" (in Ukrainian).
- Belkova, S. V. (2013). To the question of features of the author's self-expression in various types of essays (on the material of Ukrainian newspaper publications of the beginning of the 21st century). *Psykholinhvistyka [Psycholinguistics]*, 12, 238–246 (in Ukrainian).
- Belkova, S. V. (2014). Modification of travel essay in the modern Ukrainian newspapers. *Naukovi Zapysky Instytutu Zhurnalistyky [Scientific Notes of Institute of Journalism]*, 54, 147–150 (in Ukrainian).
- Biletskyi, F. M. (1966). *Story. Novel. Essay*. Dnipro (in Ukrainian).
- Bulakh, T. D (2009). The problem of choosing media for advertising publishing products: some accents. *Visnyk Kharkivskoi Derzhavnoi Akademii Kultury [Bulletin of Kharkiv State Academy of Culture]*, 26, 150–158 (in Ukrainian).
- Bykova, O. M. (2017). *Reporting: history, theory, practice*. KNUKiM Publishing Center (in Ukrainian).
- Diachenko, I. M. (2009). Genre as a type-forming factor of a women's magazine. *Dialoh: Media-Studii [Dialogue: Media-Studios]*, 9, 31–41 (in Ukrainian).
- Husieva, O. (2015). Intra-genre typology of essay. *Visnyk Knyzhkovoi Palaty [Bulletin of Book Chamber]*, 2, 49–52 (in Ukrainian).
- Harachkovska, O. (2019). *Genres of journalism in the system of print media*. KNUKiM Publishing Centre (in Ukrainian).
- Hlushko, O. K. (2010). *Literary journalism: European traditions and modernity*. Aristei (in Ukrainian).

- Holik, O. (2009). Methodological aspect of press genres theory. *Visnyk Lvivskoho Universytetu. Serii Zhurnalistyka*. [Bulletin of Lviv University. Series Journalism, (32), 113–120 [in Ukrainian].
- Ivanova, O., Moiseieva, O., & Steblyna, N. (2019). *Local press: a manual for mass media. How regional journalists work in times of new media and crisis of democracy*. Biznespoligraf LLC. Retrieved from: http://www.ualocal.media/wp-content/uploads/2019/09/tutorial_print.pdf (in Ukrainian).
- Kharytonenko, O. I. (2012). A life story as a genre of modern journalism: types, structure, editing features. *Styl i Tekst [Style and Text]*, 13, 154–162 (in Ukrainian).
- Kharytonenko, O. I. (2017). Genre facets of biographical discourse in contemporary periodicals. *Zhurnalistyka [Journalism]*, 16 (41), 150–171 (in Ukrainian).
- Lavryk, O. V. (2008). *Basics of journalism*. KhNU im. V. N. Karazina (in Ukrainian).
- Lisnenska, A. & Kozhenovska, T. (2013). *The art of television reporting*. Luhansk Taras Shevchenko National University (in Ukrainian).
- Literary encyclopedia* (2007). (Vol. 2: M – Ya). In Kovaliv, Yu. I. (Ed.). Kyiv: VTs “Akademiia” (in Ukrainian).
- Marynychak, N. V. (2013). Genre paradigm of animalistic TV-journalism. *Derzhava ta Rehiony. Serii: Humanitarni Nauki [State and Regions. Series: Humanitarian Sciences]*, 4, 123–129 (in Ukrainian).
- Mitchuk, O., & Kryvka, E. (2021). Peculiarities of satirical reproduction of travel adventures in regional periodicals. *Obraz [Image]*, 3 (37), 65–72. Retrieved from: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86631/1/Mitchuk_Obraz_3_2021.pdf (in Ukrainian).
- Mykhailyn, I. L. (2011). *Fundamentals of Journalism*. Tsentr uchbovoi literatury (in Ukrainian).
- Nadtochiy, O. (2013). The genre specific of comments on the pages of magazine “Ukrainskyi Tyzhden”/“Ukrainian Week”. *Tele- ta Radiozhurnalistyka [TV and Radio Journalism]*, 12, 148–153 (in Ukrainian).
- Nechyporuk, A. (2014). Genre interpretation of literary portraits in terms of modern mass communications (on the example of the newspaper “Stolychni Novyny”/“Capital News”). *Slova u Kontekstse Chasu: Da 85-Goddyzia Profesara A.I.Nakevicha: Zb. Navuk. Prats. [A Word in the Context of Time: Dedicated to 85th Anniversary of Prof. A.I. Narkevich: Collection of Scientific Works]*, 1, 276–281 (in Ukrainian).
- Osvaldová, B., & Kopáč, R. (2009). *Conversations about an interview*. Karolinum (in Czech).
- Osvaldová, B., Kopáč, R., & Tejkalová, A. (2010). *About reportage, about reporters*. Karolinum (in Czech).
- Pavliv, V. (2015). *Reportage: between facts and emotions*. Vydavnytstvo Ukrainskoho katolytskoho universytetu (in Ukrainian).
- Pavliv, V. (2017). *Journalistic feuilleton*. Vydavnytstvo Ukrainskoho katolytskoho universytetu (in Ukrainian).
- Radchuk, R.V. (2015). *Journalism major: informational genres: a study guide*. Kyiv University Publishing and Printing Center, Kyiv.
- Rizun, V., & Skotnykova, T. (2013). The methodological principles of the Ukrainian journalism studies as humanitarian science. *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Tarasa Shevchenka [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv]*, 20, 15–18 (in Ukrainian).
- Sizova, K. (2013). Life story genre as an indicator of trends of development of modern print media. *Humanitarna Osvita v Tekhnichnykh Vyschkykh Navchalnykh Zakladakh [Humanitarian Education in Technical Universities]*, 27, 414–423 (in Ukrainian).
- Shebelist, S. (2010). Transformational processes in the system of journalistic genres]. *Tele ta Radio Zhurnalistyka [TV and Radio Journalism]*, 9 (1), 274–280 [in Ukrainian].

- Shkliar, V. (1995). *Journalistic mastery: poetics of a journalistic work*. Institute of Journalism [in Ukrainian].
- Stetsiuk, K. (2015). A genre of travel essay on the pages of Halician daily press (the end of the XIX – the beginning of the XX centuries). *Collection of Works of the Research Institute of Press Science*, 5, 394–415 (in Ukrainian).
- Tymoshyk, M. (2022). Journalism genres as a scientific and practical problem: to professional polemics provocation of media theoreticians and practitioners. *Ukrainskyi Informatsiynyi Prostir [Ukrainian Information Space]*, 2 (10), 14–42. Retrieved from: <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/269647/265072> (in Ukrainian).
- Tymoshyk, M. (2023). How to write journalistic texts: to the problem of methodology and technology of creativity. *Ukrainskyi Informatsiynyi Prostir [Ukrainian Information Space]*, 2 (10), 14–42. Retrieved from: <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/269647/265072> (in Ukrainian).
- Vasylenko, M. K. (2006). *The dynamics of development of information and analytical genres in the Ukrainian press* (Monograph). Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kyiv (in Ukrainian).
- Verbytska, K.I. (2016). *The problem of state formation in print mass media of Ivano-Frankivsk region* [PhD Dissertation. Social communications], Stepan Demyanchuk International University of Economics and Humanities (in Ukrainian).
- Voronova, M. (2002). The modern portraistics. The genre problem. *Naukovi Zapysky Instytutu Zhurnalistyky [Scientific Notes of Institute of Journalism]*, 8, 145–149 (in Ukrainian).
- Voronova, M. (2011). The critical-biographical literary portrait: concept of the genre. *The Press Studies Research Institute*, (1), 319–329.
- Wojtak, M. (2004). *Press genres*. Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (in Polish).
- Wolny-Zmorzyński, K., Kaliszewski, A., & Furman, W. (2009). *Journalistic genres. Theory, practice, language* (in Polish).
- Yarmysh, Yu. F. (2003). *Genres of satirical publications*. Kyiv: Institute of Journalism. [In Ukrainian].
- Zdoroveha, V. Y. (2008). *Theory and methodology of journalistic creativity*. (3rd ed.). PAIS [in Ukrainian].

Submitted 23.08.2023

Список літератури

- Александров, О. (2015). О. Подорожній нарис: «пам'ять жанру». Стаття перша. На перетині видів масової комунікації. *Діалог: Медіа-студії*, (20), 7–35.
- Аньєс, І. (2013). *Підручник із журналістики: Пишемо для газет*. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».
- Белькова, С. В. (2013). До питання про особливості вираження авторського «я» у різних видах нарисів (на матеріалі українських газетних видань початку ХХІ ст.). *Психолінгвістика*, (12), 238–246.
- Белькова, С. В. (2014). Модифікації подорожнього нарису в українських газетних ЗМІ. *Наукові записки Інституту журналістики*, 54, 147–150.
- Білецький, Ф. М. (1966). *Оповідання. Новела. Нарис*. Дніпро.
- Булах, Т. Д. (2009). Проблема вибору носіїв реклами видавничої продукції: деякі акценти. *Вісник Харківської державної академії культури*, (26), 150–158.
- Бикова, О. М. (2017). *Репортаж: історія, теорія, практика*. Вид. центр КНУКіМ.

- Василенко, М. К. (2006). *Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі* [Монографія]. Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- Вербицька, Х. І. (2016). *Проблема державотворення в друкованих мас-медіа Івано-Франківської області* [Дис. канд. наук із соц. Комунікацій, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука].
- Воронова, М. І. (2002). Сучасна портретистика. Проблема жанру. *Наукові записки Інституту журналістики*, 8, 145–149.
- Воронова, М. (2011). Критико-біографічний літературний портрет: публіцистична концепція жанру. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, (1), 319–329.
- Гарачковська, О. (2019). *Жанри журналістики в системі друкованих ЗМІ*. Видавничий центр КНУКіМ.
- Глушко, О. К. (2010). *Художня публіцистика: європейські традиції і сучасність*. Арістей.
- Голік О. (2009). Методологічний аспект теорії жанрів періодичних ЗМІ. *Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика»*, (32), 113–120.
- Гусева, О. (2015). Внутрішньожанрова типологія нарису. *Вісник Книжкової палати*, (2), 49–52.
- Дяченко, І. (2009). Жанр як типотворювальний фактор жіночого часопису. *Діалог: медіа-студії*, (9), 31–41.
- Здоровега, В. Й. (2008). *Теорія і методика журналістської творчості* (3-тє вид.). ПАІС.
- Іванова, О., Мойсєєва, О., & Стеблина, Н. (2019). *Місцева преса: посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії*. ТОВ «Бізнесполіграф». <http://www.ualocal.media/?tag=роздерж>
- Лаврик, О. В. (2008). *Основи журналістики*. ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
- Лісневська, А. (2013). *Мистецтво телевізійного репортажу*. Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка».
- Літературознавча енциклопедія: у 2 т.* (Ю. І. Ковалів, Авт.-уклад.; Т. 2). (2007). ВЦ «Академія».
- Маринчак, Н. В. (2013). Жанрова парадигма анімалістичної тележурналістики. *Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки*, (4), 123–129.
- Михайлин, І. Л. (2011). *Основи журналістики* (5-е вид.). Центр учбової літератури.
- Мітчук, О., & Кривка, Е. (2021). Особливості сатиричного відтворення тревел-пригод у регіональній періодиці. *Образ*, 3 (37), 65–72. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86631/1/Mitchuk_Obraz_3_2021.pdf
- Надточій, О. (2013). Жанрова специфіка коментаря на сторінках журналу «Український тиждень». *Теле- та радіожурналістика*, (12), 148–153.
- Нечипорук, А. (2014). Жанрова інтерпретація літературного портрета в межах сучасних масових комунікацій (на прикладі газети «Столичні новини»). *Слова ў кантэксте часу: да 85-годдзя прафесара А.І.Наркевіча: зб. навук. прац*, (1), 276–281.
- Павлів В. (2015). *Репортаж: між фактами та емоціями*. Видавництво Українського католицького університету.
- Павлів, В. (2017). *Журналістський фейлетон*. Видавництво Українського католицького університету
- Радчик, Р. В. (2015). *Журналістський фах: інформаційні жанри*. Видавничополіграфічний центр «Київський університет».
- Різун, В., & Скотникова, Т. (2013). Методологічні засади українського журналісткознавства як гуманітарної науки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, (20), 15–18.

- Сізова, К. (2013). Жанр життєвої історії як індикатор тенденцій розвитку сучасних друкованих ЗМІ. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*, (27), 414–423.
- Стецюк, К. (2015). Жанр подорожнього нариса на сторінках галицької щоденної преси (кінець XIX – початок XX ст.). *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, (5), 394–415.
- Тимошик, М. (2022). Жанри журналістики як науково-практична проблема: до провокації фахової полеміки теоретиків і практиків ЗМІ. *Український інформаційний простір*, 2 (10), 14–42. <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/269647/265072>
- Тимошик, М. (2023). Як писати журналістські тексти: до проблеми методики і технології творчості. *Український інформаційний простір*, (1(11), 14–40. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279545](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279545)
- Харитоненко, О. І. (2012). Життєва історія як жанр сучасної публіцистики: види, структура, особливості редагування. *Стиль і текст*, (13), 154–162.
- Харитоненко, О. І. (2017). Жанрові грані біографічного дискурсу в сучасній періодиці. *Журналістика: зб. наук. пр.*, 16 (41), 150–171.
- Шебеліст, С. (2010). Трансформаційні процеси в системі журналістських жанрів. *Теле- та радіожурналістика*, 9(1), 274–280.
- Шкляр, В. (1995). *Журналістська майстерність: поетика журналістського твору*. Інститут журналістики КНУ.
- Ярмиш, Ю. Ф. (2003). *Жанри сатиричної публіцистики*. Київ: Інститут журналістики.
- Wojtak, M. (2004). *Gatunki prasowe*. Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Wolny-Zmorzyński, K., Kaliszewski, A., & Furman, W. (2009). *Gatunki dziennikarskie. Teoria, praktyka, język*.
- Osvaldová, B., & Kopáč, R. (2009). *Rozhovory o interview*. Karolinum.
- Osvaldová, B., Kopáč, R., & Tejkalová, A. (2010). *O reportáži, o reportérech*. Karolinum.
- Надійшла до редакції 23.08.2023